

De ondergetekenden:

1. De **Provincie Noord-Holland**, kantoorhoudende aan het Houtplein 33 (2012 DE) in Haarlem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar gedeputeerden mevrouw Rosan Kocken en de heer Jelle Beemsterboer, (hierna te noemen: “**de provincie**”),

en
2. De vereniging de **Land- en Tuinbouworganisatie Noord Noord-Holland**, statutair gevestigd in Zwolle en kantoorhoudende aan de Dokter Stolteweg 2 (8025 AV) in Zwolle, geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 08130650, rechtsgeldig vertegenwoordigd door Jan Swaag (hierna te noemen: “**LTO Noord**”);
3. De vereniging **Hollands Agrarisch Jongeren Kontakt**, statutair gevestigd in Utrecht en kantoorhoudende aan de Bemuurde Weerd oz 12 (3514 AN) in Utrecht, geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40483585, rechtsgeldig vertegenwoordigd door Amber Laan (hierna te noemen: “**het HAJK**”);
4. De vereniging **Bio-NH**, statutair gevestigd in Alkmaar en kantoorhoudende aan de Volgerweg 24 (1462 HP) in Middenbeemster, geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 71383387, rechtsgeldig vertegenwoordigd door Jan Knook (hierna te noemen: “**Bio NH**”);

De ondergetekenden 2 tot en met 4 hierna afzonderlijk tevens te noemen “**partij**” en in hun gezamenlijkheid “**sectorpartijen**”;

Alle ondergetekenden onder 1 tot en met 4 tezamen hierna te noemen “**partijen**”;

Inleidende overwegingen:

- A. De provincie en de sectorpartijen werken gezamenlijk toe naar een toekomstbestendige landbouw, waarin agrarisch ondernemerschap, emissiereductie en natuurbeheer hand in hand gaan.
- B. Dit document gaat over stikstofreductie (ammoniakemissie) in de landbouw, uitgangspunt is dat mobiliteit, wonen en industrie hiernaast aan hun eigen stikstofreductie opdracht voldoen.
- C. Dit document gaat over stikstofreductie (ammoniakemissie) in de landbouw, uitgangspunt is dat andere drukfactoren, zoals water, in de toekomst ook onderdeel kunnen uitmaken van een programmatische aanpak, maar geen onderdeel zijn van deze overeenkomst.
- D. Partijen wensen tot een aanpak te komen die leidt tot een emissiearme landbouw in de provincie. Hierbij vertegenwoordigen de sectorpartijen hun leden, zoals agrariërs en ondernemers. Deze beoogde aanpak bestaat uit twee, met elkaar samenhangende, stappen. De eerste stap is het aangaan en uitvoeren van deze overeenkomst en richt zich op de korte termijn. De tweede stap is het door de provincie vaststellen van een programmatische aanpak voor stikstof en natuurherstel en richt zich op de langere termijn.
- E. Een belangrijk doel van de door partijen beoogde aanpak is het door de agrariërs in de provincie Noord-Holland realiseren van 30% generieke emissiereductie in de provincie Noord-Holland in 2035 ten opzichte van 2019. Er wordt gekozen voor een aanpak die het principe van doelsturing volgt en zich richt op het sturen op ammoniakemissies.
- F. Aan het doel van 30% generieke emissiereductie liggen de volgende twee overwegingen met uitgangspunten ten grondslag:
 - 1. *Haalbaarheid op bedrijfsniveau.*
 - Aanpassingen in het bedrijfsmanagement (ergo: de managementmaatregelen) kan een generieke emissiereductie van 30% opleveren.
 - De aanpassingen in het bedrijfsmanagement zijn overwegend kostenneutraal. Sommige maatregelen brengen wel beperkte kosten met zich mee, terwijl andere maatregelen zelfs tot verlaging van de productiekosten kunnen leiden.
 - De emissiereductie kan via genoemde aanpassingen of door technische maatregelen worden gerealiseerd. De keuzevrijheid voor de agrariërs in de provincie Noord-Holland sluit aan bij het uitgangspunt van doelsturing zoals bedoeld onder overweging C in deze overeenkomst.
 - 2. *Nut en effectiviteit voor natuurherstel:*
 - Een generieke emissiereductie van 30% in 2035 levert een grote bijdrage aan het verlichten van de stikstofdruk op N-2000 gebieden. Daarmee draagt deze aanpak substantieel bij aan het herstel van stikstofgevoelige natuur.

- G. Partijen wensen de beoogde emissiereductie te monitoren op basis van een door partijen te ontwikkelen monitoringssysteem. In eerste instantie ligt de focus op de melkveehouderij en wordt gewerkt met de KringloopWijzer (KLW). Bij de doorontwikkeling wordt rekening gehouden met de diversiteit van de sector, zowel richting intensievere als extensievere/biologische bedrijfsvoeringen. Inspanningen van andere agrarische deelsectoren worden meegenomen bij de beoogde programmatische aanpak voor stikstof en natuurherstel. De KLW is een datasysteem dat vrijwel alle melkveehouders in Nederland gebruiken en dat actuele, bedrijfsspecifieke data levert. Deze data is breder en sneller beschikbaar dan de reguliere emissieregistratie, waardoor het geschikt is om de voortgang van de emissiereductie op gebiedsniveau zoals beoogd met deze overeenkomst te volgen. De data die in het monitoringssysteem wordt ingevoerd, wordt uitsluitend op geaggregeerd niveau gedeeld en is dus niet te herleiden tot de emissies van individuele agrariërs in de provincie Noord-Holland. Individuele bedrijfsgegevens worden effectief afgeschermd. Dit monitoringssysteem richt zich in eerste instantie op de melkveehouderij. Het monitoringssysteem wordt in opdracht van de provincie ontwikkeld door de WUR. De provincie en de sectorpartijen zullen ZuivelNL verzoeken daarvoor gegevens aan de WUR te aan leveren. ZuivelNL zal deze gegevens op basis van een verwerkersovereenkomst aan de WUR leveren. De WUR gebruikt deze gegevens voor de ontwikkeling van het monitoringssysteem.
- H. Partijen zien de relevantie en het nut in van ondersteuning van de agrariërs in de provincie Noord-Holland bij de implementatie van hun managementmaatregelen. De provincie heeft voor deze activiteiten €1,6 miljoen gereserveerd.
- I. De provincie beoogt om uiterlijk eind 2026 een programmatische aanpak voor stikstof en natuurherstel conform artikel 3.15 van de Omgevingswet vast te stellen waarmee herstel van de stikstofgevoelige Vogel en Habitatrichtlijndoelen die gelegen zijn binnen de provincie Noord-Holland wordt geborgd. Deze programmatische aanpak bestaat uit drie pijlers;
1. generiek geborgde emissiereductie;
 2. gebied specifieke geborgde emissiereductie.
 3. geborgde natuurherstel maatregelen (programma natuurherstel) en realisatie NNN
- J. Met deze overeenkomst spreken partijen expliciet uit zich in te zetten om tot substantiële emissiereductie te komen die bijdraagt aan natuurherstel. Door het formuleren van een programmatische aanpak waarin de borging van natuurherstel wordt beoogd, ontstaat een onderbouwd en bestuurlijk gedragen kader waarmee het bevoegd gezag mede beoogt ruimte te kunnen bieden voor de legalisatie van stikstofemissies van PAS-melders, interimmers en vrijgestelde bedrijven in Noord-Holland. Zolang deze aanpak in ontwikkeling is (en eind 2026 wordt vastgesteld), wordt deze door het bevoegd gezag waar mogelijk meegewogen bij de beoordeling van handavingsverzoeken tegen PAS-melders, interimmers en vrijgestelde bedrijven.

- K. Partijen hebben constructief overleg gehad over de door hen beoogde aanpak en wensen de gemaakte afspraken ten aanzien daarvan vast te leggen in de onderhavige overeenkomst,

Verbinden zich tot:

Artikel 1. Doel

1. Partijen werken samen aan het toekomstbestendig maken van de landbouw in de provincie Noord-Holland, waarbij agrarisch ondernemerschap, emissiereductie en natuurbeheer hand in hand gaan. Partijen streven naar een generieke emissiereductie door de agrariërs in de Provincie Noord-Holland van 30% ammoniakemissiereductie in 2035 ten opzichte van 2019.

Artikel 2. Generieke emissiereductie / bedrijfsspecifieke doelsturing met managementmaatregelen / aanvullende gebied specifieke emissiereductie

1. De sectorpartijen spannen zich in om het in artikel 1 beschreven doel te bereiken. Hierbij wordt uitgegaan van het principe van doelsturing. Dit wil zeggen dat het doel van 30% generieke emissiereductie vaststaat, maar dat de keuze van de managementmaatregelen of het toepassen van andere reductiemaatregelen bij de individuele agrariër ligt. Hiermee komt de ruimte en verantwoordelijkheid voor de concrete invulling van het doel bij de agrariërs zelf te liggen.
2. De generieke emissiereductie kan worden bereikt met managementmaatregelen die de agrariërs in de provincie Noord-Holland naar eigen inzicht kiezen en toepassen. Het betreft onder andere:
 - verlaging van het eiwitgehalte in het rantsoen;
 - stimulering van weidegang;
 - vermindering van het aantal stuks jongvee;
 - verdunnen van mest bij het uitrijden;
 - water vernevelen op roostervloeren
 - biologische bedrijfsvoering
3. De sectorpartijen spannen zich in om agrariërs in de provincie Noord-Holland managementmaatregelen te laten treffen die bijdragen aan de realisatie van het doel van 30% generieke emissiereductie en om de bedrijfsspecifieke data zo correct en compleet mogelijk in te voeren in de Kringloopwijzer, zodat daarmee bruikbare data ontstaan over de gerealiseerde emissies en emissiereductie.
4. De sectorpartijen spannen zich in om agrariërs te stimuleren de beoogde emissiereductie zoveel mogelijk te realiseren. Zij maken hiervoor gebruik van hun communicatiekanalen

en andere beschikbare middelen, en sporen hun leden en andere agrariërs actief aan om maatregelen te nemen die bijdragen aan de te behalen doelen.

5. De maatregelen voor de aanvullende gebiedsspecifieke emissiereductie rond en in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden worden niet meegerekend in de genoemde 30%. Er wordt naar gestreefd om eventuele aanvullende reductie mede mogelijk te maken door het gericht inzetten van overheidsmiddelen voor techniek/innovatie, verplaatsing, opkoop en/of extensiveringsregelingen.

Artikel 3. Monitoring en gegevensbescherming

1. Partijen spannen zich in om in het najaar van 2025 een regionaal monitoringssysteem te ontwikkelen op basis van de volgende uitgangspunten:
 - a) het monitoringssysteem wordt ontwikkeld op basis van de KringloopWijzer (KLW).
 - b) Bij de doorontwikkeling wordt rekening gehouden met de diversiteit van de sector, zowel richting intensievere als extensievere/biologische bedrijfsvoeringen.
 - c) Wageningen University & Research (WUR) is de beheerder van de KLW-rekenregels en krijgt van de provincie de opdracht om de jaarlijkse data te vertalen naar trendlijnen vanaf 2019. ZuivelNL zal door de provincie en de sectorpartijen worden verzocht om daartoe de geanonimiseerde en gebiedsgewijs geordende data te leveren aan de WUR. De WUR levert op basis van een verwerkingsprotocol uitsluitend geaggregeerde gebiedsgegevens – en dus geen bedrijfsspecifieke gegevens – aan de provincie. Alle bedrijfsspecifieke gegevens blijven volledig afgeschermd bij de WUR, komen niet ter beschikking van de provincie en zijn op geen enkele wijze toegankelijk voor of via de provincie.
 - d) Op basis van de geaggregeerde gebiedsgegevens over de emissiereductie stelt de provincie jaarlijks een voortgangsrapport op, dat inzicht biedt in de ontwikkeling van de emissiereductie op gebiedsniveau voor de provincie Noord-Holland. Dit rapport wordt openbaar gepubliceerd.
 - e) De kosten voor dit monitoringssysteem worden gedragen door provincie Noord-Holland.

Artikel 4. Kennisdeling en begeleiding

1. De provincie en de sectorpartijen spannen zich in om de agrariërs in de provincie Noord-Holland te ondersteunen bij de implementatie van hun managementmaatregelen, door middel van een breed opgezet kennisdelingstraject dat door de provincie en de sectorpartijen gezamenlijk wordt opgezet. Dit traject bestaat uit een aanbod van individueel advies en begeleide studiegroepen om gezamenlijk te leren. Dit wordt bekostigd uit het onder inleidende overwegingen punt H. genoemde budget.

Artikel 5. Programmatische aanpak voor stikstof en natuurherstel

1. De provincie heeft de intentie om uiterlijk eind 2026 een programmatische aanpak vast te stellen, conform artikel 3.15 van de Omgevingswet, met oog op de realisatie en borging van het stikstofreductiedoel en natuurherstel in de Natura 2000-gebieden. Hiervoor zal deze programmatische aanpak ook een juridisch geborgd mechanisme voor bijsturing bevatten indien blijkt dat emissie reductiedoelen niet worden gehaald en/of natuurherstel niet wordt gerealiseerd.
2. De beoogde programmatische aanpak rust op drie pijlers. Deze vormen gezamenlijk het fundament van de structurele stikstofaanpak in de provincie, waarin wordt beoogd om natuurherstel maatregelen en emissiereductie in samenhang te realiseren. De drie pijlers zijn:
 - *generieke geborgde emissiereductie*: een reductie van 30% tot 2035 via vooral kennisdeling, managementmaatregelen en monitoring;
 - *gebied specifieke geborgde emissiereductie*: aanvullende reducties op gebiedsniveau rond Natura 2000 om natuurherstel mogelijk te maken.
 - *geborgd natuurherstel*: uitvoering van goed natuurbeheer zoals beschreven in Programma landelijk gebied, met als basis het huidige programma natuurherstel. In samenwerking met andere provincies en het rijk werken we aan de doorontwikkeling van een geborgde systematiek om de ontwikkeling van de kwaliteit en kwantiteit van de aangewezen N-2000 habitats te kunnen monitoren en bijsturen.

Artikel 6. Overleg partijen

1. Partijen zullen regelmatig, maar in elk geval iedere 3 maanden, met elkaar overleggen over de uitvoering van deze overeenkomst.

Artikel 7. Aansprakelijkheidsbeperking

1. Partijen zijn over en weer niet aansprakelijk voor schade, uit welke hoofde dan ook, die voortvloeit uit een tekortkoming in de nakoming van verplichtingen uit hoofde van deze overeenkomst of vorderingen die verband houden met deze overeenkomst, zoals onrechtmatige daad, tenzij er sprake is van opzettelijk of bewust roekeloos handelen van de desbetreffende partij.

Artikel 8. Publiekrechtelijk voorbehoud

1. De afspraken in deze overeenkomst laten de wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de provincie onverlet. De sectorpartijen zijn zich hiervan bewust en erkennen dat de provincie hieraan gebonden is.
2. Het gebruik van publiekrechtelijke bevoegdheden, het uitoefenen van de verantwoordelijkheden en de uitvoering van wettelijke taken door de provincie geldt niet als tekortkoming in de nakoming deze overeenkomst.
3. In aanvulling op het bepaalde in lid 1 en 2 van dit artikel geldt dat indien tijdens de looptijd van deze overeenkomst nieuwe landelijke wet- en/of regelgeving in werking treedt die van invloed is op de onderwerpen of afspraken zoals vastgelegd in deze overeenkomst, partijen over de gevolgen daarvan in overleg zullen treden. Partijen zullen de afspraken en werkwijzen waar mogelijk in deze overeenkomst in overeenstemming brengen met de betreffende wet- en/of regelgeving.

Artikel 9. Totstandkoming, inwerkingtreding, duur en beëindiging

1. Deze Overeenkomst komt pas tot stand nadat het college van Gedeputeerde Staten goedkeuring hebben verleend aan het aangaan van deze Overeenkomst.
2. De Overeenkomst treedt in werking bij ondertekening door partijen en wordt aangegaan voor onbepaalde duur.
3. Iedere partij mag te allen tijde deze overeenkomst voor zich beëindigen door opzegging, zonder daarvoor of als gevolg daarvan enige verantwoording of vergoeding aan andere partijen verschuldigd te zijn. Een opzegging geschiedt schriftelijk aan de overige ondergetekenden, uiterlijk een maand voorafgaande aan de datum van de beëindiging.

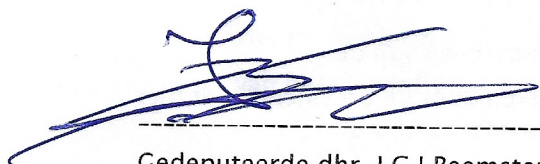
Artikel 10. Geldend recht en geschillenregeling

1. Deze Overeenkomst wordt beheerst door Nederlands recht.
2. Alle geschillen omtrent de interpretatie, de geldigheid en/of de nakoming van deze overeenkomst worden, met uitsluiting van andere bevoegde rechterlijke instanties, ter beslechting voorgelegd aan de daartoe bevoegde rechter van de rechtbank Noord-Holland.

Artikel 11. Overige bepalingen

1. Iedere partij draagt de eigen kosten van de totstandkoming en van de nakoming van de verplichtingen die voortvloeien uit deze overeenkomst.
2. Overdracht van rechten of plichten uit deze overeenkomst aan een derde vereist voorafgaande schriftelijke toestemming en instemming van de andere ondergetekenden.

Aldus op 14 juli 2025 overeengekomen, opgemaakt en ondertekend door:

Gedeputeerde dhr. J.C.J Beemsterboer
Provincie Noord-Holland

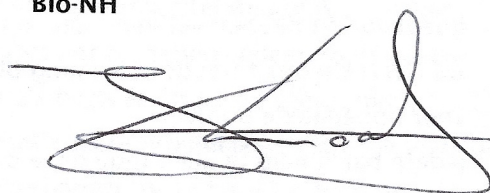

Gedeputeerde mw. R.P.M Kocken
Provincie Noord-Holland

Jan Swaag
Land- en Tuinbouworganisatie Noord

Jan Knook
Bio-NH

Amber Laan
HJK